

60 LAT WYDZIAŁU INŻYNIERII ŚRODOWISKA

Józef KUROPKA
Politechnika Wroclawska, Instytut Inżynierii Ochrony Środowiska
jozef.kuropka@pwr.wroc.pl

STRESZCZENIE

Scharakteryzowano krótko historię i dzień dzisiejszy Wydziału Inżynierii Środowiska Politechniki Wrocławskiej, jego strukturę, działalność dydaktyczną i naukowo-badawczą, a także powstałe szkoły naukowe. Przedstawiono biogramy współtwórców szkoły naukowej „Inżynieria Ochrony Atmosfery”.

Wydział Inżynierii Sanitarnej, przemianowany w 1990 roku na **Wydział Inżynierii Środowiska**, został powołany do życia z dniem 01.09.1950 r., a na jego dziekana powołany został inicjator i główny organizator prof. dr inż. Aleksander Szniolis. Początki działalności Wydziału były skromne, choć zaangażowanie pracowników i studentów bardzo duże.

Formalne utworzenie Wydziału nastąpiło dnia 9 września 1951 r., z jednoczesnym utworzeniem siedmiu Katedr:

- Biologii Sanitarnej (kierownik: prof. dr Marian Stangenberg),
- Budownictwa Ogólnego (kierownik: z-ca prof. mgr inż. Wacław Szarejko),
- Mechanicznych Urządzeń Sanitarnych (kierownik: z-ca prof. mgr inż. Fryderyk Jankowski),
- Ogrzewania, Wietrzenia i Instalacji Sanitarnych (kierownik: z-ca prof. mgr inż. Tadeusz Gabryszewski),
- Techniki Sanitarnej (kierownik: z-ca prof. dr med. W. Babecki),
- Technologii Wody i Ścieków (kierownik: prof. dr inż. Aleksander Szniolis),
- Wodociągów i Kanalizacji (kierownik: prof. dr inż. Michał Mazur, a po jego śmierci w 1952 r. z-ca prof. mgr inż. Tadeusz Gabryszewski).

W miarę upływu czasu struktura Wydziału ulegała zmianom w zależności od zmieniających się potrzeb, a także od możliwości kadrowych i lokalowych.

Obecnie funkcję dziekana Wydziału Inżynierii Środowiska pełni dr hab. inż. Jan Danielewicz, prof. nadzw. PWr., a na Wydziale istnieją:

- **Instytut Inżynierii Ochrony Środowiska** liczący 100 pracowników, w tym 61 nauczycieli akademickich (5 profesorów z tytułem naukowym, 12 profesorów nadzwyczajnych Politechniki Wrocławskiej, 4 adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego, 1 docent, 29 adiunktów ze stopniem doktora, 3 wykładowców oraz 7 asystentów ze stopniem doktora) oraz
- **Instytut Klimatyzacji i Ogrzewnictwa** liczący 54 pracowników, w tym 44 nauczycieli akademickich (3 profesorów z tytułem naukowym, 3 profesorów nadzwyczajnych Politechniki Wrocławskiej, 2 adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego, 30 adiunktów ze stopniem doktora, 1 wykładowcę oraz 5 asystentów).

Zakres działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej **Instytutu Inżynierii Ochrony Środowiska** obejmuje: systemy i urządzenia do unieszkodliwiania gazów odlotowych, oczyszczania wody i ścieków, odnowy i ochrony wody, zagospodarowania odpadów, zaopatrzenia w wodę aglomeracji miejsko-przemysłowych oraz kanalizacji, jak również metody i systemy kontroli oraz prognozowania stanu skażenia środowiska, natomiast zakres

działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej *Instytutu Klimatyzacji i Ogrzewnictwa* obejmuje: systemy i urządzenia klimatyzacyjne, wentylacyjne, ogrzewcze, ciepłownicze, instalacji sanitarnych i balneotechnicznych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań energooszczędnych oraz niekonwencjonalnych źródeł energii, certyfikację energetyczną budynków, systemy automatyki budynków i instalacji oraz systemy zarządzania energią w budynkach.

Działalność naukowa pracowników Wydziału Inżynierii Środowiska pokrywa się w znacznej mierze z kierunkami i specjalnościami dydaktycznymi Wydziału. Wzbogaca to niewątpliwie treść i podnosi poziom zajęć dydaktycznych.

Efektom 60-letniej działalności Wydziału jest wielka liczba absolwentów, a także znaczący rozwój kadry naukowej oraz uznanie w kraju i na świecie. Z tego względu wydaje się niesłychanie istotne, by pamięć o ludziach i ich dokonaniach trwała w sercach i umysłach potomnych. To bowiem konkretne osoby tworzyły Wydział, były w przeszłości i są prawdziwymi kreatorami jego teraźniejszości i przyszłości. Tak więc informacja o tych osobach, które nie tylko tworzyły Wydział, ale współtworzyły szkoły naukowe, powinna być zapisana na kartach historii.

Na Wydziale Inżynierii Środowiska powstały następujące szkoły naukowe [1,3]:

- ✓ Technologia Wody i Ścieków,
- ✓ Technologie Separacyjne w Inżynierii Środowiska,
- ✓ Biologia i Ekologia,
- ✓ Inżynieria Ochrony Atmosfery,
- ✓ Wodociągi i Kanalizacja,
- ✓ Wentylacja, Klimatyzacja i Ogrzewnictwo.

Członkowie tych szkół wydali wiele podręczników, skryptów i monografii naukowych, za które byli wielokrotnie nagradzani przez Ministra Edukacji i Ministra Środowiska. Ich prace były prezentowane w czasopiśmie krajowych i zagranicznych, w materiałach z kongresów krajowych i międzynarodowych oraz licznie wdrażane w przemyśle.

Z okazji Jubileuszowej X Konferencji „POL-EMIS’2010” na temat współczesnych osiągnięć w ochronie powietrza atmosferycznego chcielibyśmy przybliżyć sylwetki współtwórców szkoły naukowej *Inżynieria Ochrony Atmosfery* [2, 3] którzy w tym roku obchodzą swoje Jubileusze [4]. Ich dokonania obejmują szeroki wachlarz zagadnień i problemów z tematyki ochrony atmosfery, które zostały rozwiązane i znalazły praktyczne zastosowanie w gospodarce narodowej.

Jan Dobrosław RUTKOWSKI urodził się w 1940 r. w Warszawie.

Studia na wydziale chemicznym Politechniki Wrocławskiej ukończył w 1963 r.; tytuł doktora uzyskał w 1968 r., dr hab. w 1976 r., profesora w 1988 r. W latach 1978-1980, 1983-1984 oraz 2002-2005 pełnił funkcję Zastępcy dyrektora Instytutu Inżynierii Ochrony Środowiska. Był dyrektorem Pionu Toku Studiów Politechniki Wrocławskiej, redaktorem naczelnym Wydawnictwa Politechniki Wrocławskiej (1983-1986), kierownikiem Studiów Doktoranckich na Wydziale Inżynierii Środowiska (2003-2008), kierownikiem Studium Podyplomowego Ochrona Atmosfery w Instytucie Inżynierii Ochrony Środowiska (1974-1978), kierownikiem seminarium Fizykochemia Atmosfery w Instytucie Inżynierii Ochrony Środowiska (1984-1998). Jest członkiem Komitetu Inżynierii Środowiska PAN, przewodniczącym Głównej Sekcji Branżowej Inżynierii Ochrony Atmosfery PZITS, członkiem Sekcji TO9D KBN. Był członkiem Rady Fundacji Ochrony Powietrza Atmosferycznego z ramienia KBN. Jest głównym organizatorem cyklicznych konferencji naukowo-technicznych z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego „POL-EMIS”. Od 1979 r. jest członkiem rady programowej

czasopisma „Ochrona Środowiska”, a od 2005 r. również czasopisma „Ochrona Powietrza i Problemy Odpadów”. Jest rzeczoznawcą w zakresie ochrony atmosfery Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych 1988-2000, PZITS – od 1978, budowlanym – od 1978, a od 2001 r. biegłym w Ministerstwie Ochrony Środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko.

Profesor J.D. Rutkowski rozwinął szkołę naukową *Inżynieria Ochrony Atmosfery* w zakresie zagrożenia środowiska pracy, samozapłonu pyłów, źródeł i rozprzestrzeniania zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, emisji odorantów i zasięgu uciążliwości emitowanych gazów oraz skuteczności procesów dezodoryzacji gazów metodami biologicznymi. Wypromował 6 doktorów oraz 1 doktora habilitowanego, był opiekunem wielu prac dyplomowych. Jest autorem, m.in. monografii „*Dezodoryzacja gazów odlotowych*” (1975) i podręcznika „*Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego*” (1989, 1993) oraz współautorem podręcznika „*Podstawy inżynierii ochrony atmosfery*” (1993). Prof. J.D. Rutkowski jest autorem 1 podręcznika, 5 skryptów, 4 monografii, 6 patentów oraz 105 publikacji krajowych, zagranicznych i referatów na konferencjach.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1989), Złotym Krzyżem Zasługi (1984), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1997) oraz wieloma odznaczeniami resortowymi i regionalnymi, m.in. Złotą Odznaką PZITS (1985).

Mieczysław Adam GOSTOMCZYK urodził się w 1930 r. w Kosowie. Studia na Wydziale Chemicznym Politechniki Wrocławskiej ukończył w 1966, stopień doktora uzyskał w 1969 r., stopień doktora habilitowanego w 1976 r.; stanowisko docenta w 1977 r., profesora (tytuł) w 1987 r., prof. zw. Politechniki Wrocławskiej – w 2000 r. W latach 1987-1990 pełnił funkcję Prodziekana Wydziału Inżynierii Środowiska, a profesorem Politechniki Wrocławskiej był w latach 1987-1997. Następne pełnione przez Niego funkcje to: specjalista w Powen Zabrze w 1998 r.; profesor w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska PAN w Zabrzu w latach 1997-1999; kierownik Zakładu Ochrony Atmosfery na Politechnice Częstochowskiej, 1997-1998; profesor Politechniki Wrocławskiej, 1998-1999; kierownik Zakładu Ochrony Atmosfery w Instytucie Techniki Ciepłej i Mechaniki Płynów na Wydziale Mechaniczno-Energetycznym Politechniki Wrocławskiej, 1999-2002.

Jest członkiem Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych od 1978; Rzeczoznawcą Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych od 1988; w latach 1983-1989 był członkiem Rady Naukowej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego „Barowent”; członkiem Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego od 1992; Kapituły Salonu Dzieł Udanych Ośrodka Partnerstwa Europejskiego – Dolny Śląsk od 1997; w latach 1987-1989 był członkiem Prezydium Komitetu Inżynierii Środowiska Polskiej Akademii Nauk, jak też pełnomocnikiem Polski w RWPG w temacie „Opracowanie metod usuwania tlenków azotu z przemysłowych gazów odlotowych”. W latach 1989-1990 był członkiem Zespołu Ekspertów Budownictwa, Inżynierii Sanitarnej i Systemów Ochrony Środowiska w Ministerstwie Edukacji Narodowej, w latach 1990-1995 członkiem Państwowej Rady Ochrony Środowiska, w latach 1996-1997 członkiem Sekcji Komitetu Badań Naukowych: Inżynieria Środowiska TO7G. W latach 1994-1999 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Komisji Problemowej nr 118 ds. podstawowych zagadnień jakości Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, był członkiem Rady Naukowej w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska Polskiej Akademii Nauk w Zabrzu (1999-2002) oraz członkiem zespołu redakcyjnego dwumiesięcznika „Problemy Ekologii” (1997-2001).

Prof. M.A. Gostomczyk ugruntował i rozwinął szkołę naukową *Inżynieria Ochrony Atmosfery* w zakresie podstaw technologii oczyszczania gazów, w szczególności takich

zanieczyszczeń gazowych, jak ditlenek siarki, tlenki azotu, fluorowodór i tetrafluorek krzemu. Wypromował 14 doktorów, 2 doktorów habilitowanych, był opiekunem 182 prac dyplomowych. Jest współautorem skryptu „*Technologia procesów oczyszczania powietrza z zanieczyszczeń gazowych*” (1973) oraz autorem monografii „*Sorpcja gazów kwaśnych na anionitach*” (1974). Prof. M.A. Gostomczyk jest autorem 2 skryptów, 1 monografii, 28 patentów i zgłoszeń, 189 publikacji krajowych, zagranicznych i referatów na konferencjach oraz 91 opracowań na rzecz gospodarki narodowej. Jest autorem bądź współautorem następujących technologii oczyszczania gazów odlotowych (wdrożonych w przemyśle):

- technologia i urządzenia do oczyszczania gazów odlotowych zawierających HF i SiF₄ po produkcji mozaiki w Hucie Szkła Wałbrzych, 1978;
- instalacja pilotowa do usuwania SO₂ i pyłu z gazów emitowanych przez spiekalnię Huty Bobrek, 1980-1982;
- technologia i urządzenia do usuwania NO_x i mgły H₂SO₄ z gazów odlotowych emitowanych przy produkcji H₂SO₄ metodą nitrozową, z pełną utylizacją produktów FNF „Ubocz”, 1982;
- technologia oczyszczania gazów po trawieniu kryształów w Hucie „Irena” Inowrocław, 1985;
- technologia odsiarczania spalin DAM, wdrożona w 30 kotłowniach o mocy 2-250MW_t, technologia odsiarczania spalin WAWO, wdrożona na 2 kotłach pyłowych o mocy 80 i 140 MW_t w EC Wrocław, 1995-1998.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1988), Złotym Krzyżem Zasługi (1974), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1999) oraz wieloma odznaczeniami resortowymi i regionalnymi.

Literatura

1. Kuropka J.: Historia i dzień dzisiejszy Wydziału Inżynierii Środowiska. w: Wrocławskie Środowisko Naukowe. Twórcy i Ich uczniowie. Wrocław 2003
2. Złota Księga Nauk Technicznych 2003, Wyd. HELION
3. Praca zbiorowa (J. Kuropka - współautor): Wrocławskie Środowisko Akademickie. Twórcy i Ich Uczniowie. 1945-2005. Wyd. Ossolineum 2007, s. 70-74, 525, 554-561
4. Kuropka J.: 45-lecie Szkoły Naukowej "Inżynieria Ochrony Atmosfery. Materiały IX Sympozjum Naukowo-Technicznego Aktualne Problemy w Ochronie Powietrza Atmosferycznego "POL-EMIS 2008", Karpacz 18-21.06.2008 r. w: Aktualne problemy w ochronie powietrza atmosferycznego (red. A.Musialik-Piotrowska, J.D.Rutkowski), Wyd. PZITS nr 880, s. 7-18, Wrocław 2008.

Czcigodnym Jubilatom składamy podziękowania za wszystkie lata wyteżonej pracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej dla dobra Wydziału Inżynierii Środowiska i Instytutu Inżynierii i Ochrony Środowiska oraz składamy najserdeczniejsze życzenia radości i satysfakcji z dalszej pracy, czynnego jeszcze uczestnictwa w rozwiązywaniu wielu trudnych problemów w ochronie powietrza atmosferycznego, zdrowia i wiele serdeczności oraz życzliwości w codziennym życiu.

Organizatorzy Sympozjum i współpracownicy